



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПЕТТИ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ ТРАНКОП АД БИТОЛА против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

(Апликација бр. 48057/12)

ПРЕСУДА

*Оваа верзија на пресудата беше коригирана на 21 Април 2021 година
согласно Правилото 81 од Деловникот на Судот*

СТРАЗБУР

1 Април 2021 година

Оваа пресуда е конечна, но може да подлежи на редакциски измени

Во случајот Транскоп АД Битола против Северна Македонија,
Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), заседавајќи во
Совет составен од:

Mārtiņš Mits, *Претседател,*

Jovan Plevski,

Ivana Jelić, *судии,*

и Martina Keller, *Заменик секретар на одделот,*

Имајќи ги предвид:

апликацијата (бр. 48057/12) против Република Северна Македонија
поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на
човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од страна на
Транскоп АД Битола, компанија регистрирана во Битола, Северна
Македонија („компанијата – апликант“), на 24 јули 2012 година;

одлуката да се извести Владата на Северна Македонија („Владата“) за жалбените наводи во врска со членот 6 и 7 од Конвенцијата и членот 1 од Протоколот број 1 од Конвенцијата и да се прогласи остатокот од апликацијата за недопуштен;

опсервациите на странките;

одлуката да се отфрли приговорот на Владата во однос на испитување на апликацијата од страна на Комитет;

Расправајќи на нејавна седница на 11 март 2021 година:

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ВОВЕД

1. Случајот во главно се однесува на жалбени наводи согласно членот 6 во врска со постапка во која на компанијата – апликант и бил одземен автобус врз основа на вештачење според кое бројот на шасијата бил фалсификуван.

ФАКТИ

2. Компанијата – апликант беше застапувана од страна на г. Г. Доновски, адвокат кој работи во Скопје.

3. Владата беше застапувана од нејзиниот поранешен агент г. К. Богданов, подоцна наследен од сегашниот агент г-а Д. Џонова.

4. Фактите на случајот, изнесени од странките, може да се сумираат на следниот начин.

5. Компанијата – апликант е специјализирана за автобуски превоз на патници.

6. На 27 јуни 2008 година, еден од автобусите на компанијата – апликант („автобусот“) бил привремено одземен од страна на Министерството за внатрешни работи поради фалсификување исправа.

7. На 4 декември 2008 година истражен судија повел истрага против компанијата – апликант и возачот на автобусот под сомнение за фалсификување исправа казниво според Кривичниот законик. Постоел сомнеж дека оригиналниот број на шасијата бил механички изменет. Истражниот судија издал наредба да се изготват две вештачења во врска со бројот на шасијата, едното вештачење од Бирото за судски вештачења при Министерството за правда, а другото од Одделот за криминалистичка техника при Министерството за внатрешни работи.

8. На 17 мај 2010 година, на барање на јавен обвинител, истражниот судија ја запрел истрагата поради отсуство на докази дека компанијата – апликант го изменила бројот на шасијата на автобусот. Јавниот обвинител не поднел жалба и одлуката станала конечна.

9. Во меѓувреме, имено на 14 мај 2010 година, јавниот обвинител поднел предлог до Основниот суд Битола за одземање на автобусот, тврдејќи дека поради тоа што бројот на шасијата бил изменет автобусот не можел да биде во правен промет.

10. Првостепениот суд го усвоил предлогот, но случајот бил вратен на повторно одлучување во три наврати од страна на Апелациониот суд во Битола, секојпат наредувајќи му на понискиот суд да побара ново вештачење во врска со бројот на шасијата. Понатаму, утврдил дека не може да се донесе решение за предлогот за одземање, потпирајќи се на вештачење што било направено во текот на истражната постапка (види параграф 7 погоре), бидејќи се работи за различни постапки. Расправа не се одржала ниту пред првостепениот ниту пред второстепениот суд и покрај писмените барања на компанијата – апликант за тоа.

11. На 6 декември 2011 година, Одделот за криминалистичка техника изготвил ново вештачење („вештачењето од 2011 година“) во кое било утврдено дека бројот на шасијата бил изменет¹.

12. На нејавна седница одржана на 26 декември 2011 година (во отсуство на компанијата – апликант) првостепениот суд повторно

¹ Корегирано на 21 Април 2021 година: „Бирото за судски вештачења“ беше заменето со „Одделот за криминалистичка техника“

одлучил дека е потребно автобусот да биде одземен, врз основа на, *inter alia* вештачењето од 2011 година. Првостепениот суд одлуката ја засновал на членот 100-А став 1 и 4 од Кривичниот законик.

13. Компанијата – апликант поднела жалба, тврдејќи дека бројот на шасијата не бил фалсификуван и дека никогаш не било утврдено дека предметниот автобус бил користен или бил наменет да се користи за извршување на кривични дела. Компанијата – апликант изјавила дека не и било доставено вештачењето од 2011 година, а другите вештачења биле неуверливи.

14. На 24 јануари 2012 година, врз основа на член 100-А од Кривичниот законик, Апелациониот суд ја одбил жалбата на компанијата – апликант, утврдувајќи дека врз основа на вештачењето од 2011 година, првостепениот суд правилно утврдил дека бројот на шасијата бил изменет. При донесување на своето решение, првостепениот суд бил свесен дека кај компанијата – апликант не била утврдена вина. Релевантниот дел од решението гласи:

„согласно член 532 став 1 од Законот за кривична постапка предметите што според Кривичниот законик мора да се одземат, ќе се одземат и кога кривичната постапка нема да заврши со пресуда со која обвинетиот се огласува за виновен. Ова возило, бидејќи во себе содржи фалсификувани броеви на шасијата, не може да остане понатаму во сопственост на правното лице, ниту во јавен ниту во правен промет, бидејќи со тоа би се предизвикале последици кај наредни сопственици или нареден промет“

РЕЛЕВАНТНА ПРАВНА РАМКА

15. Релевантните одредби од Кривичниот законик и Законот за кривична постапка се сумирани во случаите *Sulejmani v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (бр. 74681/11, § 17, 28 април 2016 година), и *Mitrov v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (бр. 45959/09, §§ 33 и 34, 2 јуни 2016 година), соодветно.

ПРАВО

I. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕН 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

16. Компанијата – апликант се жалеше според членот 6 дека постапката што резултирала со одземање на нејзиниот автобус била неправична. Особено, затоа што немало ниту една усна расправа пред домашните судови и вештачењето од 2011 година не било доставено

до компанија – апликант. Членот 6 § 1 од Конвенцијата, во релевантниот дел, гласи:

„При утврдување на неговите граѓански права и обврски ... секој има право на правично и јавно судење... од страна на ...суд...“

А. Допуштеност

17. Владата не поднесе никаков приговор во врска со допуштеноста на овој жалбен навод.

18. И покрај отсуството на приговор од страна на Владата, Судот би сакал да се осврне на прашањето за применливоста на членот 6 од Конвенцијата (види, на пример, *Gerovska Popčevska v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 48783/07, § 38, 7 јануари 2016 година, со дополнителните референци).

19. Судот забележува дека компанијата - апликант тврдела дека постапката пред домашните судови била неправична што резултирало со загуба на нејзината сопственост како директна последица од одземањето на автобусот.

20. Постапките биле иницирани од јавен обвинител, но биле одделни од истражната постапка која се водела против компанијата – апликант и која била запрена поради недоволно докази (види параграф 8 погоре). Ова наоѓа поткрепа во одбивањето на домашните судови да ги земат предвид прибавените докази за време на истражната постапка (види параграф 10 погоре). Според тоа, овој случај треба да се разликува од *G.I.E.M. S.R.L. and Others v. Italy (основаност) [GC]*, бр. 1828/06 и 2 others, 28 јуни 2018 година во кој апликантите биле обвинети или ослободени од било каква одговорност со правосилни пресуди или врз основа на настапување на роковите за застареност. Постапката во конкретниот случај не вклучувала утврдување на кривична одговорност против компанијата - апликант (види *Air Canada v. the United Kingdom*, 5 мај 1995 година, §§ 53-54, Series A бр. 316-A, и *AGOSI v. the United Kingdom*, 24 октомври 1986 година, § 65, Series A бр. 108).

21. Судот понатаму забележува дека одземањето, како во конкретниот случај, сепак на неповолен начин влијаело врз правото на сопственост на компанијата - апликант. Со оглед на тоа дека правото на сопственост е граѓанско право во рамките на значењето на членот 6 § 1 од Конвенцијата, членот 6, според неговиот граѓански аспект, е

применлив во конкретниот случај (види *Rummi v. Estonia*, бр. 63362/09, § 64, 15 јануари 2015 година; *Silickienė v. Lithuania*, бр. 20496/02, §§ 45 и 46, 10 април 2012 година; *Dimitar Krastev v. Bulgaria*, бр. 26524/04, § 57, 12 февруари 2013 година; и *Saccoccia v. Austria*, (одлука) бр. 69917/01, 5 јули 2007 година).

22. Судот понатаму забележува дека жалбениот навод не е очигледно неоснован во смисла на членот 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Понатаму, забележува дека тој не е недопуштен по други основи. Поради тоа, мора да се прогласи за допуштен.

Б. Основаност

1. Поднесоци на странките

(а) Компанијата - апликант

23. Компанијата – апликант тврдеше дека првостепениот суд никогаш не одлучувал по нивните писмени барања за усна расправа. Понатаму, компанијата – апликант тврдеше дека поради неодржување на усна расправа, не била во можност ефективно да учествува во постапката и да ги оспори доказите на обвинителството дека бројот на шасијата бил фалсификуван.

24. Компанијата – апликант повтори дека вештачењето од 2011 година не им било доставено и како последица на тоа, компанијата – апликант била во неповолна положба во споредба со обвинителството.

(б) Владата

25. Владата признава дека целата постапка се водела на нејавни седници, исклучиво во писмена форма, во отсуство на која било од страните. Сепак, компанијата – апликант не успеала да објасни како можноста усно да се произнесе во случајот би ја зајакнала нејзината позиција. Покрај потребата да се утврди фалсификувањето на бројот на шасијата, случајот се однесувал исклучиво на правни прашања, и затоа писмените поднесоци биле доволни за да се задоволат критериумите утврдени во членот 6 § 1 од Конвенцијата. Конечно, видно од писмените поднесоци и жалбата на компанијата – апликант, таа била во можност ефективно да учествува во постапката.

26. Владата понатаму тврдеше дека вештачењето од 2011 година не било доставено до ниту една страна во постапката. Понатаму, другите

две вештачења што биле изготвени за време на истражната постапка и биле на располагање на компанијата – апликант. Бидејќи сите тие вештачења се однесувале на фалсификувањето на бројот на шасијата, компанијата – апликант имала доволно можности да ги изложи своите аргументи во случајот.

2. Оценка на Судот

(а) Општи принципи

27. Судот на почетокот потсетува дека правото на „јавна расправа“ од членот 6 § 1 задолжително го вклучува правото на „усна расправа“. Според тоа, освен во случај на постоење на исклучителни околности кои го оправдуваат отсуството на расправа, правото на јавна расправа од членот 6 § 1 го вклучува правото на усна расправа пред најмалку една инстанца. Расправата не мора да биде неопходна, на пример, кога случајот не покренува фактички или правни прашања кои неможат да бидат соодветно решени врз основа на списите во предметот и писмените поднесоци на странките (види *Jussila v. Finland* [GC], бр. 73053/01, §§ 41-43, ЕСЧП 2006-XIV, и од неодамна, *Bektashi Community and Others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 48044/10 и 2 others, § 80, 12 април 2018 година, со дополнителните референци).

28. Според праксата на Судот, концептот на правична постапка подразбира право на контрадикторна постапка, во согласност со која странките мора да имаат можност не само да поднесуваат докази во прилог на нивните тврдења, туку и да бидат запознаени со или да се произнесат по сите поднесени докази и произнесувања, со цел влијание врз одлуката на судот (види, меѓу другите, *Duraliyski v. Bulgaria*, бр. 45519/06, § 30, 4 март 2014 година, и *Naumoski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 25248/05, § 25, 27 ноември 2012 година, со дополнителните референци). Овој принцип е применлив во однос на поднесоците од страните, колку што е и во однос на поднесоците од независен член на државната правна служба (види *Kress v. France* [GC], бр. 39594/98, § 65, ЕСЧП 2001-VI), од страна на претставници на државните институции (види *Krčmář and Others v. the Czech Republic*, бр. 35376/97, §§ 38-46, 3 март 2000 година), или било каков поднесок во насока да се изврши влијание врз одлуката на судот, вклучувајќи и информации и мислења обезбедени

по иницијатива на самиот суд (види *Juričić v. Croatia*, бр. 58222/09, § 74, 26 јули 2011 годна, и *Zagrebačka banka d.d. v. Croatia*, бр. 39544/05, § 201, 12 декември 2013 година). Оваа ситуација не се менува и кога произнесувањата се неутрални во однос на прашањето за кое судот треба да одлучи, или кога според надлежниот суд, во произнесувањата тие не презентирале факт или аргумент кој веќе претходно не се наоѓал во спорната одлука (*ibid.*, цитиран погоре, § 197).

(б) Примена на горенаведените принципи во овој случај

(i) Во врска со недостатокот на усна расправа

29. Не е спорно меѓу странките дека не се одржала усна расправа во било која фаза од постапката, без оглед на изречното барање на компанијата – апликант во таа смисла (види параграф 10 погоре).

30. Судот не е убеден дека спорниот факт – дали бројот на шасијата на автобусот бил фалсификат – како суштинско прашање на случајот, можело да се реши подобро во писмена форма отколку на усна расправа. Тоа прашање не е ниту техничко, ниту чисто правно (види, *mutatis mutandis*, *Karajanov v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 2229/15, § 60, 6 април 2017 година, а спротивно, *Bektashi Community and Others*, цитиран погоре, §§ 81-83).

31. Според тоа, немало исклучителни околности во конкретниот случај за да се оправда неодржувањето на усна расправа (спореди *Karajanov*, цитиран погоре, §§ 60-61, со дополнителни референци; *Bektashi Community and Others*, цитиран погоре, §§ 83-84; и *Mitkova v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 48386/09, §§ 61-63, 15 октомври 2015 година).

(ii) Во врска со недоставувањето на вештачењето од 2011 година

32. Судот забележува дека постои согласност помеѓу страните дека вештачењето од 2011 не било доставено до компанијата – апликант.

33. Ирелевантно е тоа што претходните вештачења прибавени во текот на истражната постапка и биле достапни на компанијата – апликант (види параграф 27 погоре) бидејќи, како што утврдил Апелациониот суд (види параграф 10 погоре), тие не можеле да се користат како докази во спорната постапка. Според тоа, вештачењето

од 2011 година било единствениот доказ од вешто лице на кој се потпреле домашните судови во утврдувањето на тоа дека бројот на шасијата на автобусот бил фалсификуван (види параграф 12 погоре). Затоа, вештачењето од 2011 година било од најголемо значење при утврдувањето на фактите на случајот (спореди *Colloredo Mannsfeld v. the Czech Republic*, броеви. 15275/11 и 76058/12, §§ 30-31, 15 декември 2016 година, со дополнителните референци). Бидејќи во текот на постапката не се одржала усна расправа компанијата – апликант не била во можност да се запознае со содржината на тој вешт наод (*ibid*, §§ 42-43). Затоа била лишена од било каква можност ефективно да го аргументира својот случај и да има разумни изгледи за успех пред домашните судови.

34. Имајќи ги предвид горенаведените констатации, Судот утврди дека во конкретниот случај, почитувањето на правото на правично судење, загарантирано со членот 6 § 1, бара да и се даде можност на компанија – апликант да се произнесе за вештачењето од 2011 година изготвено по наредба на првостепениот суд (види, на пример, *Zagrebačka banka d.d.*, цитиран погоре, § 204).

(iii) *Заклучок*

35. Со оглед на горенаведеното, Судот утврдил дека има повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата заради пропустот на домашните судови да одржат усна расправа и повреда на принципот на контрадикторност на постапка.

II. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

A. Член 7 и Член 1 од Протоколот број 1 од Конвенцијата

36. Компанијата – апликант се жалеше според членот 7 дека одземањето на автобусот било извршено во отсуство на пресуда со која била утврдена нејзина вина. Понатаму, дека одземањето на автобусот и процедуралните недостатоци во спорната постапка го повредиле нејзиното право на сопственост според членот 1 од Протоколот број 1 од Конвенцијата. Овие членови гласат:

Член 7

„Никој не може да се смета за виновен за било какво кривично дело сторено со чинење или не чинење, кое според домашното или меѓународното право во моментот кога било извршено не се сметало за кривично дело. Ниту, може да се изрече потешка казна од онаа која била применлива во времето кога кривичното дело било извршено“

Член 1 од Протокол број 1

„Секое физичко или правно лице има право на мирно уживање на сопственоста. Никој не треба да биде лишен од неговата сопственост, освен кога се работи за јавен интерес и според условите предвидени со законот и општите начела на меѓународното право.

Сепак, претходните одредби на никој начин нема да го нарушат правото на државата да спроведе такви закони кои ги смета за неопходни заради регулирање на користењето на имотот согласно општиот интерес или да обезбеди плаќање на даноците, други придонеси или парични казни“

37. Владата не изјави никакви приговори за допуштеноста на овие жалбени наводи.

38. Што се однесува до основаноста, компанијата – апликант ги повтори своите аргументи дека одземањето на автобусот ги повредило нејзините права според овој основ.

39. Владата изјави дека одземањето на автобусот не претставувало „казна“ во смисла на членот 7 од Конвенцијата. Владата понатаму тврдеше дека одземањето било законско, имало за цел да ја осигури безбедноста на пошироката јавност и не било непропорционално.

40. Имајќи ги предвид фактите на случајот, поднесоците на странките и горенаведените наоди според членот 6 § 1 од Конвенцијата, Судот смета дека ги испитал главните правни прашања покренати во оваа апликација и дека нема потреба да донесе посебна одлука за допуштеноста и основаноста на овие жалбени наводи, кои се тесно поврзани со главните жалбени наводи (види, *mutatis mutandis*, *Centre for Legal Resources on behalf of Valentin Câmpăneanu v. Romania [GC]*, бр. 47848/08, § 156, ECHR 2014 година).

Б. Член 4 од Протоколот број 7 од Конвенцијата

41. Во писмените поднесоци од 7 декември 2015 година, доставени како одговор на опсервациите на Владата, компанијата – апликант за прв пат се пожали дека за истиот прекршок во 2004 година била ослободена од вина, во посебена, неповрзана постапка.

42. Бидејќи датумот за почеток на сметање во смисла на правилото од шест месеци, е 24 јануари 2012 година (види параграф 14 погоре), Судот утврди дека овој жалбен навод е поднесен надвор од рокот од шест месеци и според тоа, мора да се отфрли како недопуштен во согласност со член 35 § 1 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА:

43. Членот 41 од Конвенцијата гласи:

„Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините Протоколи, и ако домашното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот ѝ дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично обештетување“

A. Штета

44. Компанијата – апликант поднесе неколку барања во врска со материјална штета: 90.000 евра, колку што била вредноста на автобусот на денот кога бил одземен; 76.643 евра, цената на автобусот што компанијата – апликант ја платила за да го замени одземениот автобус; и 288.627 евра поради изгубена добивка од денот кога бил одземен автобусот до октомври 2015 година, кога било направено вештачењето. Во поткрепа на своите барања, компанијата - апликант достави две стручни проценки. Компанијата – апликант не поднесе барање во однос на нематеријална штета.

45. Владата ги оспори износите побарани од страна на компанијата – апликант во однос на материјалната штета како прекумерни и неосновани.

46. Што се однесува до барањето на компанијата апликант за материјална штета, Судот се повикува на неговите наоди во параграф 40 погоре дека наводите на компанијата – апликант за повреда на

нејзиното право на сопственост е тесно поврзано со нејзините наводи за повреда на членот 6 од Конвенцијата, што ја лишило од можноста ефективно да го аргументира својот случај пред домашните судови (види параграф 33 погоре). Соодветно на тоа, не можело да се претпостави каков би бил исходот од постапката доколку не постоела повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата (види, *mutatis mutandis*, *Mitrov*, цитиран погоре, § 62). Затоа, Судот го отфрла ова барање.

47. Судот, исто така, забележува дека Законот за кривична постапка предвидува можност за повторување на постапката кога Судот ќе одлучи со пресуда дека одлуката или постапката на домашниот суд претставуваат повреда на основните човекови права и слободи на странката (види параграф 15 погоре). Имајќи ги предвид своите наоди за жалбите на компанијата – апликант, земени како целина, Судот смета дека најсоодветна форма на надомест би било повторување на постапката, доколку тоа биде побарано.

48. Судот забележува дека компанијата – апликант не поднесе барање во однос на нематеријална штета (види параграф 44 погоре), Соодветно на тоа, Судот не досудува надоместок по овој основ.

Б. Трошоци и издатоци

49. Компанијата – апликант не поднесе барање во однос на трошоците и издатоците. Соодветно на тоа, Судот не досудува надоместок по овој основ.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ги прогласува* жалбените наводи по член 6 § 1 од Конвенцијата за допуштени, а жалбениот навод согласно член 4 од Протокол број 7 од Конвенцијата за недопуштен;
2. *Одлучи* дека има повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата заради пропустот на домашните судови да одржат усна расправа;
3. *Одлучи* дека има повреда на членот 6 § 1 од Конвенцијата во однос на принципот на контрадикторност на постапката;

4. *Одлучи* дека не е потребно да се разгледуваат жалбите на компанијата – апликант според членот 7 од Конвенцијата и членот 1 од Протоколот број 1 од Конвенцијата;
5. *Го одби* барањето на компанијата – апликант за правичен надомест.

Изготвено на англиски јазик и доставено во писмена форма на 1 април 2021 година, согласно членот 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Martina Keller
Заменик секретар

Mārtiņš Mīts
Претседател